

ВПЛИВ АТОМІВ СІРКИ НА ХАРАКТЕРИСТИКИ p-n ПЕРЕХОДІВ НА ОСНОВІ GaAs ЯК ГАЗОВИХ СЕНСОРІВ

Птащенко О. О.¹, Птащенко Ф. О.², Маслєєва Н. В.¹, Богдан О. В.¹, Шугарова В. В.¹

¹ Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, вул. Дворянська, 2, м. Одеса,

² Одеська національна морська академія, вул. Дідріхсона, 8, м. Одеса, 65029

Досліджено пасивацію поверхні GaAs атомами сірки та вплив пасивації на характеристики p-n переходів на основі GaAs як газових сенсорів. Пасивація здійснювалась нанесенням на поверхню GaAs атомів сірки у водних розчинах Na₂S* H₂O. Ступінь пасивації змінювався її тривалістю. Вимірювались стаціонарні вольтамперні характеристики (ВАХ) p-n переходів у сухому повітрі, в атмосфері, що містила насичені пари води і етилену над відповідними рідинами, а також у парах аміаку над його водними розчинами різних концентрацій. Аналізувалась кінетика прямого і зворотного струмів p-n переходів при зміні складу навколишньої атмосфери, а також вимірювалися спектри фотоструму.

В області струмів 1 мкА - 1 мА ВАХ прямого струму p-n переходів відповідали виразу

$$I(V) = I_0 \exp(qV / nkT),$$

де I_0 - стала; q - заряд електрона; k - стала Больцмана; T - температура; $n \approx 2$ - коефіцієнт неідеальності. Такі ВАХ пов'язані з рекомбінацією на глибоких рівнях. При менших зміщеннях ВАХ мали область надлишкових струмів з коефіцієнтом неідеальності $n > 2$, що відповідає тунельній рекомбінації через глибокі центри за участю фононів. Така рекомбінація локалізована на неоднорідностях p-n переходів.

Пасивація протягом короткого часу (до 20 с) не впливала на величину рекомбінаційного струму (при $I > 1$ мкА), але суттєво зменшувала надлишковий струм, а також зворотний струм p-n переходів.

Не оброблені p-n структури мали слабку чутливість до парів аміаку. Після нанесення атомів сірки протягом 20с пари аміаку практично не впливали на рекомбінаційну компоненту струму (при $I > 1$ мкА), а значить, на швидкість поверхневої рекомбінації. В той же час пасивація збільшувала на кілька порядків чутливість надлишкового струму до аміаку. При цьому ВАХ надлишкового струму, виміряна в парах аміаку, ставала лінійною, що можна пояснити формуванням поверхневого провідного каналу, який закорочує p-n перехід. В результаті пасивації також різко зростала чутливість зворотного струму до парів аміаку.

Фоточутливість p-n переходів різко спадала при енергіях фотонів $h\nu > E_g$. Це свідчить, що час життя і ефективний коефіцієнт дифузії носіїв заряду поблизу поверхні набагато менші, ніж у об'ємі. Пасивація протягом 20с не впливала на спектр фотоструму, а значить, і на швидкість поверхневої рекомбінації. Більш тривала обробка, протягом 60с, суттєво збільшувала фотострум у короткохвильовій області спектру, тобто різко зменшувала швидкість поверхневої рекомбінації. Аналіз спектрів фотоструму показав, що відношення поверхневої та об'ємної дифузійних довжин електронів L_s / L_b складає 0.06 до пасивації та 0,5 після пасивації. Це відповідає зменшенню щільності поверхневих рекомбінаційних центрів у 25 разів внаслідок пасивації.

Таким чином, нанесення атомів сірки на поверхню GaAs різко підвищує чутливість p-n переходів до парів аміаку, що пов'язано зі зменшенням щільності поверхневих станів у неоднорідностях, відповідальних за надлишковий прямий і зворотний струми.